

PolyBand v Rotterdamu

festivali

Mednarodni filmski festival v Rotterdamu,
Tina Poglajen 25. januar – 15. februar 2017

Eksperimentalni kratki v Rotterdamu

Četudi se o njem v medijih, namenjenih splošnemu občinstvu, piše manj pogosto, je posebnost mednarodnega filmskega festivala v Rotterdamu tudi njegov program kratkih filmov. Že takoj na začetku je treba poudariti, da to ni običajen program: ne le da gre v veliki večini za eksperimentalne filme, gre tudi za filmska in avdiovizualna dela, ki pogosto presegajo meje filmskega medija.

Kaj vse je lahko film

Kar program kratkih v Rotterdamu umešča med najbolj znane dogodke svoje vrste, je ravno raziskovanje

meja gibljivih slik. Selekcija eksperimentalnih in umetniških filmov seže od čistih formalnih eksperimentov do abstraktne animacije, vmes pa naletimo tudi na kakšno (posebej močno) pripovedno delo ali dokumentarce, ki presegajo meje med fikcijo in dokumentarnim ali so zasnovani kot osebni filmski eseji. Bistveno je, da poleg iskanja najrazličnejših vrst filmskega izraza program združuje tudi različne načine, kako so filmi sploh lahko predstavljeni: veliko del v svoji izvorni obliki ni povsem »filmskih«, temveč so predstavljena v galerijah, na performansih ali v inštalacijah. Izvorno obliko včasih obdržijo tudi na predstavitvi v Rotterdamu, drugič

pa kuratorji programa skupaj z avtorji poiščejo načine, kako bi jih lahko predstavili tudi drugače, torej na filmskem platnu. Pri tem je seveda bistvena selekcija umetniških del, ki na velikem platnu v primerjavi z manjšimi zasloni v umetnostnih galerijah pridejo do drugačnega izraza; hkrati to za ustvarjalce, ki načeloma nimajo priložnosti, da bi v svoji umetnostni zvrsti uporabili velika platna v kinodvoranah (ker so ta namenjena »filmom«), pomeni, da se lahko preizkusijo na drugačne načine. Program ni omejen niti časovno: predvajajo tudi dela, dolga od 45 do 60 minut, torej srednjemetražce, ki na nekaterih festivalih ne najdejo mesta, ker zanje nimajo predvidene kategorije.

sound//vision

Letos je v rotterdamskem klubu WORM v sklopu festivala že drugič potekal niz štirih večerov, poimenovanih sound//vision. Ti so nadomestili podobne dogodke pod imenom Mind the Gap, ki so se na festivalu odvijali v prejšnjih letih. Gre za niz avdiovizualnih performansov v živo, namenjen ustvarjalcem, ki v svojih delih raziskujejo, kako film deluje onkraj filmskega platna. Morda se sliši nekoliko protislovno, da je cilj programa v okviru filmskega festivala film pripeljati iz kinodvoran, torej ven iz prostora, ki je strogo namenjen filmu – pa vendar gre za raziskovanje, kako je mogoče (tudi s prostorom) spreminjati sam način gledanja filmov in kakšne implikacije za »filme«, ki jih gledamo, to lahko ima. Avdiovizualni performans se kot zanimiv primer umetnostne forme na meji med filmom in drugimi umetnostnimi zvrstmi izkaže prav v tem smislu in sound//vision jim je bil letos namenjen skoraj v celoti. V tej obliki film v nasprotju s svojimi tradicionalnimi zakonitostmi naenkrat poteka v živo, kar pomeni, da je odvisen tudi od naključja; gre torej za izkušnjo, ki je pri projekciji z DCP ali s filmskega traku ne moremo doživeti – saj lahko isti film vidimo na različnih festivalih, pa bo to v precejšnji meri povsem enaka izkušnja, medtem ko so filmski performansi na sound//vision nekaj, česar na povsem enak način ni mogoče več ponoviti. Morda je razlog za njihovo priljubljenost tudi to, da film izpostavi interakciji z občinstvom. Način gledanja na sound//vision je namreč spremenjen tudi v smislu filmskega kodeksa vedenja – performansi v klubu WORM še zdaleč ne potekajo v tišini, temveč bolj spominjajo na zabavo, saj lahko obiskovalci o njih razpravljajo že med opazovanjem delovanja gibljivih slik, poslušajo glasbo in opazujejo interakcijo obeh.

Svetovna, ne evropska mednarodnost

V skladu z izročilom ustanovitelja festivala, Huberta Balsa, je pri programu kratkih filmov pomemben poudarek, da je ta namenjen filmom iz vsega sveta, torej raznoliki predstavitvi svetovne eksperimentalno-filmske ali umetnostne produkcije. V tem pogledu se Rotterdam tudi najbolj razlikuje od drugih podobnih festivalov, ki se posvečajo kratkim filmom ali celo eksperimentalnim kratkim filmom: kuratorji poiščejo in predstavijo dela, ki se ozirajo dlje od evropskih in ameriških centrov umetniške produkcije. Letos so bili recimo poleg tistih iz Evrope in ZDA predvajani filmi iz Kitajske in Južne Koreje, delov južne Amerike in nekaj afriških filmov. Razlog, da so ti na evropskih filmskih festivalih pogosto potisnjeni ob rob, je seveda povezan tudi s financiranjem. Evropski sklad, od katerega je odvisno veliko število evropskih filmskih festivalov, kot pogoj za financiranje od festivala zahteva, da ta prikaže določeno kvoto evropskih filmov. Tako so takšni festivali – četudi nominalno »mednarodni« – v resnici pretežno evropski, kar je problematično, saj predstavlja zelo ozko in izkrivljeno podobo »svetovnega pregleda filma«.

Super Taboo

Odličen primer vsega tega je film *Super Taboo* (2017), ki je bil v programu predstavljen letos. Gre za delo tajvanskega umetnika Su Hui-yuja (IFFR je sicer letos predstavil še šest njegovih del, nastalih med letoma 2010 in 2015), ki ga je eden izmed kuratorjev odkril na tajvanskem umetnostnem bienalu, v Evropi pa njegovo delo še ni bilo prikazano. *Super Taboo* temelji na pornografski publikaciji iz osemdesetih, v izvorniku pa je šlo za inštalacijo na dveh zaslonih. Pripovedna zasnova je preprosta: igralec Čin Ših-Čijeh sedi v gozdu in iz

SuperTaboo

knjige na glas bere erotično zgodbo. Nato se začne spominjati časov, ko je (prepovedano) knjigo skrivaj prebiral kot otrok, filmski prostor (gozd) pa se zlije z njegovim miselnim prostorom – posamezni erotični prizori, ki se jih spominja, so uprizorjeni statično, kot kipi, kamera pa potuje od enega do drugega, od jase do reke in tako naprej.

Gotovo gre pri filmu *Super Taboo* za zanimivo delo na več ravneh – osrednje vprašanje pri predstavitvi na rotterdamskem festivalu je bilo namreč, kako dvo-zaslonsko inštalacijo predstaviti na filmskem platnu. Kuratorji festivala so v sodelovanju z ustvarjalcem to na koncu rešili z izdelavo datoteke 4K DCP, pri kateri sta na platnu drug ob drugem prikazana oba zaslona. Da bi ohranili izkušnjo inštalacije, pri kateri mora gledalec preklapljati med enim in drugim, je bil igralec v gozdu prikazan v enem kadru, v drugem pa so pod posnetkom (praznega) prizorišča v istem gozdu prikazani podnapisi.

Super Taboo tajvansko zgodovino sicer prikaže na način, ki je drugačen od običajnega – še zdaleč ni zgodovinski, statističen ali faktičen, temveč ponuja edinstven pogled na pornografsko publikacijo in z njo povezane prakse. Vstopimo v miselni prostor moža, ki bere in se spominja svojega branja iste publikacije v otroštvu, in tako hkrati vstopimo tudi v njegovo osebno zgodovino. Filmski prostor postane nekaj radikalno subjektivnega, četudi pri tem ohrani »dokumentarni« značaj. Ne nazadnje pa film pomeni odločilen korak tudi za ustvarjalca, ki je dotlej svoje delo na filmskem festivalu predstavil le enkrat, sicer pa obstaja le v razstavnih prostorih, kot so umetnostne galerije – po priredbi za filmsko platno v Rotterdamu pa naj bi začel na isti način ustvarjati tudi v prihodnje.